

MARATHI (009)
SAMPLE PAPER (2018-19)

Class –X

Answer key

Marks -80

SECTION- A			
प्रश्न	उप प्रश्न	अपेक्षित उत्तर	गुण दान
		स्वभाषेत उत्तरे अपेक्षित आकलनानुसार विषयानुरूप उत्तर अपेक्षित लेखननियमानुसार व्याकरण घटकात लेखन काटेकोरपणे असावे	
1		खालील उतारा वाचून त्यावर आधारीत विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	6
	1	जननी	1
	2	श्यामची आई म्हणजे साने गुरुजी होय.	1
	3	(उताऱ्यास समर्पक असे कोणतेही शीर्षक असावे) किंवा त्यांच्या –सर्वनाम	1
	4	अखेरच्या दिवसात साने गुरुजींना राष्ट्रीय एकात्मतेचा ध्यास लागला. जात,धर्म,वंश, भाषा असा कोणताही भेदभाव कोणाच्याही मनात नसावा, सारा समाज हे कुटुंब बनावे ही साने गुरुजींची तळमळ होती त्यासाठी आंतरभारतीची चळवळ उभारण्यात आली	3
2		खालील उतारा वाचून त्यावर आधारीत विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	6
	1	अ)शांती म्हणजे मनाचे विचलित न होणे. ब) वरील उताऱ्यात मृग / कस्तुरीमृग प्राण्याचे नाव आले आहे.	2
	2	मनाच्या शांतीचा मार्ग त्यागाच्या महामार्गावरून जातो.	1
	3	(उताऱ्यास समर्पक असे कोणतेही शीर्षक असावे) किंवा क्रियापद.	1
	4	सामान्य माणूस शांती मिळवण्यासाठी भरपूर पैसा कमवण्याच्या मागे लागून खूप पैसे कमवतो, कोणाला वाटते की चांगला आहार घ्यावा, तब्येत चांगली ठेवावी, व्यायाम, योगासने करावीत,शारीरिक तंदुरुस्ती असली की शांती मिळतेच. आणखी काही जणांना असे वाटते, की आपल्याला मानमरातब मिळाला, चांगले प्रतिष्ठेचे पद मिळाले की	2

	शांती मिळेल असे मार्ग शोधतो	
SECTION- B		
3	दिलेल्या मुद्द्यांच्या आधारे निबंध लिहा. (कोणताही एक)	7
	मुद्दे-	
	<ul style="list-style-type: none"> • विषयजान, मांडणी मुद्देसुदपणा • आकर्षक प्रारंभ व शेवट • म्हणी, वाक्प्रचार, काव्यपंक्ती यांचा यथायोग्य वापर • हस्ताक्षर व शुद्धलेखन • विरामचिन्हांचा यथायोग्य वापर 	
	वरील मुद्द्यांचा सारासार विचार करून एकत्रित गुणदान करावे	
	किंवा	
3	दिलेल्या मुद्द्यांच्या आधारे गोष्ट लिहा. गोष्टीला समर्पक शीर्षक देऊन तात्पर्य लिहा.	
	मुद्दे-	
	<ul style="list-style-type: none"> • आकर्षक सुरुवात • ओघवती भाषाशैली , उत्कंठावर्धक मांडणी • संवादांचा व विरामचिन्हांचा यथायोग्य वापर • समर्पक शेवट • कथेला समर्पक शीर्षक • तात्पर्य 	
	वरील मुद्द्यांचा सारासार विचार करून एकत्रित गुणदान करावे	
4	खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर पत्रलेखन करा	5
	-पत्र लेखनासाठी आवश्यक बाबी	
	प्रेषकाचे नाव, पत्ता व दिनांक पत्राच्या वरच्या उजव्या कोपऱ्यात लिहावा	
	<ul style="list-style-type: none"> • मायना- ज्यांना पत्र पाठवायचे त्यांना डावीकडे अभिवादनासह संबोधित करावे • विषय- मोजक्या शब्दात असावा • मजकूर- मजकूर विषयाशी संबंधित त्रोटक व नेमका असावा, समर्पक रचना, पाल्हाळ नसावे, भाषा व्यावहारिक व भारदस्त असावी • शेवट व स्वाक्षरी- पत्राचा शेवट करताना उजवीकडील खालच्या कोपऱ्यात असावी • लिफाफा- योग्य ठिकाणी तिकीटासह पिनकोडसह लिफाफा 	

		लिहावा	
SECTION- C			
5	अ)	सूचनेप्रमाणे लिहा. (कोणतेही चार)	4
	1	अनिल- विशेषनाम	1
	2	संख्याविशेषण - दोन्ही	1
	3	शब्दयोगी अव्यय - डोळ्यांसमोर	1
	4	उभयान्वयी अव्यय	1
	5	अरेरे!- केवलप्रयोगी अव्यय-	1
	6	स्वीकारली- क्रियापद	1
	आ)	पुढील वाक्ये कंसातील सुचनेप्रमाणे लिहा.(कोणतेही दोन)	2
	1	तुमचे बाळ खूपच गोंडस आहे	1
	2	केवढी गर्दी असते या सामुदायिक नमाजला!	1
	3	बाबांची कादंबरी वाचून झाली- कर्मणी प्रयोग	1
	4	पांडव कौरवांना मारतात.- कर्तरी प्रयोग	1
	इ)	सूचनेनुसार बदल करा.(कोणतेही दोन)	2
	1	सुमनच्या डोळ्यात पाणी येईल.- भविष्यकाळ	1
	2	युद्धभूमीवर जवानांनी पराक्रम गाजवला-भूतकाळ	1
	3	पृथ्वी सूर्याभोवती फिरते. - वर्तमानकाळ	1
	4	प्रत्येकजण स्वावलंबी होईल. भविष्यकाळ	1
	ई)	लिंग बदला.(कोणतेही दोन)	2
	1	गायक- गायिका	1
	2	महाराज- महाराणी	1
	3	सासू- सासरे	1
	4	मैना- पोपट, राघू	1
	उ)	वचन बदला.(कोणतेही दोन)	2
	1	आगगाडी - आगगाड्या	1
	2	पिशवी - पिशव्या	1
	3	मडके - मडकी	1
	4	पाखरू- पाखरे	1
	ऊ)	समानार्थी शब्द लिहा.(कोणतेही दोन)	2
	1	दवाखाना- रूग्णालय	1
	2	आकाश अंबर, नभ, गगन	1
	3	नेत्र- डोळा, नयन, चक्षु	1
	4	व्रात्य- खोडकर	1

	ए)	विरुद्धार्थी शब्द लिहा. (कोणतेही दोन)	2
1		जीवन – मृत्यू, मरण	1
2		सुसंवाद- विसंवाद	1
3		वैरी- मित्र	1
4		शाश्वत- अशाश्वत	1
SECTION- D			
6	अ)	योग्य पर्याय शोधून वाक्य पूर्ण लिहा. (कोणतेही चार)	4
1		आम्ही देशभक्तांची मुले असेच कॅक्टस, सारखे वाढलो व शिकलो.	1
2		सुर्वे यांना <u>जनस्थान</u> पुरस्कार मिळाल्यावर त्यांच्या बरोबर कृष्णाबाई नाशिकला गेल्या.	1
3		हा आवाज <u>शांततेचा</u> !	1
4		बाबाचं घराण <u>मालगुजाराचं</u> .	1
5		निसर्ग तर माणसाला <u>चिंतनशील</u> करतो.	1
6		बाबूजी आमच्या गावातलं <u>सोजवळ</u> व्यक्तिमत्त्व.	1
	आ)	खालील प्रश्नांची उत्तरे पूर्ण वाक्यात लिहा. (कोणतेही सहा)	6
1		"काय राव पुस्तकराव" या पाठात असलेल्या दोन मुलांची नावे <u>१. मंदार २. मानसी</u>	1
2		इंग्रज लोक <u>अबोल व दुरावा राखणारे</u> असतात असे शांता शेळके यांनी ऐकले होते	1
3		रविवर्मा यांना त्यांच्या घरातील वडीलमंडळी <u>कोच्चू</u> नावाने हाक मारीत	1
4		उत्सव <u>आवाज व गर्दी</u> या दोन मुद्द्यांवर उपद्रवकारक ठरता कामा नयेत	1
5		दरगाहची देखभाल करण्यासाठी आदिलशहाने <u>मुजावरांची</u> नेमणूक केली.	1
6		आनंदवन नागपूरजवळ चंद्रपूर जिल्ह्यात <u>बरोरा</u> या तालुक्याच्या गावापासून सुमारे ५ किलोमीटर अंतरावर आहे	1
7		बाबूजींच्या दोन अपत्यांची नावे – <u>१.केशव २. सरिता</u>	1
8		बी.जी. वाघ यांच्या मते येणारी पिढी येणारी पिढी <u>मुक्त व स्वतंत्र</u> असली पाहिजे.	1
7	अ)	आकृतिबंध पूर्ण करा. (कोणतेही तीन) (आकृती काढणे अपेक्षित कोणतेही दोन उत्तरे अपेक्षित)	6
1		१. पी.जी वुडहाऊस २.डिकन्स ३. हार्डी	2

	2	१.घनचक्कर समाज२. घन म्हणजे ठोस व चक्कर म्हणजे गतिशील	2
	3	१.करारी २. बुद्धिमान ३.मुग्ध ४.अबोल	2
	4	१. हॉल २. बेडरूम ३. किचन	2
	5	१. माळ्यावर २. गाडीच्या डिव्कीत	2
	आ)	३० ते ४० शब्दांत उत्तरे लिहा.(कोणतीही दोन)	6
	1	गद्य- अपूर्व भेट (राजा रविवर्मा) लेखक- श्री. रणजित रामचंद्र देसाई वेगवेगळ्या क्षेत्रातील दोन महान व्यक्तींची भेट... स्वामीजींचे राजा रविवर्माकडे अनाहूतपणे येणे..... स्वामीजींचे दर्शन... उंचपुरे,गौरकांती लाभलेले... पायी खडावा... मस्तकी साफा, भगवा अंगरखा आणि त्याच रंगाचे धोतर... काळ्याभोर नेत्रांतील शांत भाव... प्रभावी व्याख्यान.	3
	2	गद्य- परिवर्तनाचे उत्सव (साकव) - लेखिका-विद्या बाळ उत्सव साजरे होताना आवाज व गर्दी या दोन्ही बाबी उपद्रवकारक होता कामा नयेत.... रहदारीचे रस्ते... अडथळे... आवाज प्रमाणाबाहेर वाढत जाऊ नये.... सर्वधर्मसमभाव	3
	3	गद्य- बाबूजी (डफडं)- लेखक संजय/ संजीव गिरासे केशवचा बंगला... लेखकाला केशवचा आग्रह...बंगला पाहणे.... केशवचे झालेला खर्च सांगणे.... लेखकाचे मन न रमणे... बाबूजींचा फोटो जिऱ्यात... त्यांच्या आजारपणात केशवने केलेले दुर्लक्ष... आई गावी..... कंजुष केशव... बसस्थानकावर बाकावर बरे ... लेखकाचे डोके सुन्न.	3
	4	गद्य- वारूळ (सुष्टीत- गोष्टीत) लेखक- अनिल अवचट नागिणीची पोरं.... सिमेंटचे घर... बदल..... नागिणीला भीती... मुले माणसांच्या वळणावर जातात की काय?... माणूस कसा आहे?... जमिनीला सूर्याचे दर्शन न होणे.... पर्यावरण समतोल.... जागरूकता.	3
8	अ)	योग्य पर्याय निवडून वाक्ये परत लिहा. (कोणतेही चार)	4
	1	नजर पाखरू भिरभिरे पण अबोल होई <u>वाणी</u>	1
	2	हृदयामधूनी आमुच्या वाहे प्राणवायूचा <u>झोत</u> समान	1
	3	असा प्रलय व्हावा <u>समतेचे</u> तुफान सुटावं	1
	4	तुझे नामामृत सार । <u>नरहरी</u> जपे निरंतर	1
	5	गिळून <u>दुःख</u> सारं, साऱ्या जगा पोसावं	1

	6	नाही माझ्या घट्यात कल्प फुलांचा संभार	1
	आ)	पूर्ण वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)	3
	1	" आपण धरणी गं" या कवितेतील स्त्री यशोधरा, जिजाऊ ,सावित्रीबाई ,रमाबाई यांच्याशी आपले नाते आहे हे सांगते.	1
	2	" आजि सोनियाचा दिवस" या अभंगात दिवाळी व दसरा या सणांची नावे आली आहेत.	1
	3	"जिथे राबती हात" या कवितेत कवीने देवासाठी हरी, श्याम मुरारीविश्वकर्मा ही वेगवेगळी नावे वापरली आहेत.	1
	4	" माझ्या घट्यात" या कवितेतून भौतिक श्रीमंतीपेक्षा हृदयाची श्रीमंती अधिक महत्त्वाची हा संदेश या कवितेतून व्यक्त होतो.	1
	5	'प्रलय' या कवितेत कवीच्या मते माणसाला माणूस म्हणून किंमत यावी	1
	9	अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका काव्यपंक्तीचा सरळ अर्थ लिहा. (कोणतीही एक)	3
	1	पद्य- जिथे राबती हात (चैत्रबन) कवी- गजानन दिगंबर माडगुळकर कवीने मानवी जीवनातील सांगितलेले श्रमाचे महत्त्व.... देव देवळात नसून कष्टकऱ्यात आहे. ...शेतकरी, पाथरवट, विणकरी... विश्वकर्मा श्रमांचा पुजारी.	3
	2	पद्य- आपण धरणी गं (अस्मितादर्श) कवी- ऋषीकेश भीमराव कांबळे स्त्री जीवन... अन्याय अत्याचार या विरोधात सज्ज झालेली स्त्री... तिच्या कणखर मनाचे दर्शन... हक्क मिळवण्यासाठी रक्ताचं पाणी करण्याची तयारी.	3
	3	पद्य- गाव (यातिक) कवी- अनिल अनंतराव पाटील कवीला आपले गाव प्रिय... पोटाची खळगी भरणे.... आठवण... उदासीनता ,नैराश्य दूर... ओळख गावाच्या नावान	3
	आ)	आकृतिबंध पूर्ण करा. (कोणतेही तीन) आकृती काढणे अपेक्षित कोणतेही दोन उत्तरे अपेक्षित	4
	1	प्रलयानंतर घरे अशी निर्माण व्हावीत १. एकाच आकाराची २. एकाच उंचीची ३. भेदाभेदरहित ४.एकाच विचाराची	2
	2	गाव कवितेतील नदीची वैशिष्ट्ये १. वाकडे वळण २. खळखळते पाणी	2

	3	एकत्वाचे गीत महान मध्ये असे मंदिर घडवायचे १. सुख २. शांतीचे	2
10		खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे ३० ते ४० शब्दांत लिहा.(कोणतेही दोन)	4
	1	गावाची संस्कृती हे गावाचे व्यक्तिमत्त्व – लेखक– आनंद रतन यादव मराठी संस्कृती एकच असली तरी मराठी खेड्यांना, गावांना, शहरांना त्यांची वेगळी वैशिष्ट्ये लाभलेली असतात. रत्नागिरीत मासळी बाजार खूप मोठा असतो. मासळ्यांचा उग्र वास.... लाल-लाल रस्त्याचे देखणेपण.....समुद्राची गाज... निसर्ग.	2
	2	नातवंडांस पत्र- लेखिका- मृणालिनी साराभाई अम्मा.. रेवन्त, अनाहिताला पत्र... प्रार्थना... धरणीमातेला वंदन... खोल दऱ्यातून, नदऱ्यातून प्रवास करित येणारे पाणी....शेतकरी अन्नदाता स्मरण	2
	3	मुलांचे स्वप्न- लेखिका- सोनाली नवांगुळ जुई चिनार... भैरू जादूगार.... सर्वांना मदत.... मार्ग....शेवट.	2